

ПЛАТФОРМА 5. МАРКЕТИНГОВА ОСВІТА В УКРАЇНІ В ЕПОХУ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

УДК 004.58+ 004.89 + 004.91

О. Любич¹, О. Стрижак¹

alyubich@ukr.net, sae953@gmail.com

¹ДННУ «Академія фінансового управління», Київ

ОНТОЛОГІЧНЕ ПЕРЕТВОРЕННЯ НАРАТИВІВ У АКТИВНІ СИСТЕМИ ЗНАНЬ

Наукові та освітні наративи відображають певні обсяги тематичних знань, які представлено інформаційними описами у вигляді природно-мовних конструкцій, що відображають висловлення, судження та твердження про певні факти предметно-тематичного профілю. Факти зв'язуються між собою множинами відношень, а також можуть характеризуватися певними властивостями. Здебільшого описи, а особливо книжкові, подаються на основі використання авторами наукового стилю, що розраховано на передавання певних відомостей або пояснення будь-яких фактів з наукової точки зору. У ньому використовуються різні терміни та професійна лексика. Цей стиль характерний для освітньої та наукової літератури і містить впорядковану множину наукових повідомлень. Виходячи зі сказаного можна зробити висновок, що наратив є та повинен бути якісним джерелом тематичної інформації, більше того, забезпечувати подальше її відображення при використанні читачами інших джерел, більш змістовних та об'ємних за змістом.

Таким чином, кожен наратив за змістом відображає понятійну систему певної теорії [1]. Методичне завдання, що визначається щодо його застосування – компетентна інтерпретація цієї понятійної системи, аксіоматики, правил, синтаксичних та морфологічних основ теорії, що описуються. Це забезпечує формування операціонального простору діяльності різних категорій читачів, у якому вони спроможні компетентно взаємодіяти з різними наративами, визначаючи різні контексти його концептів. Більш того, від повноти відображення понятійних систем, дисциплін, що описуються наративом, залежить і його спроможність компетентно взаємодіяти з мережецентричними системними складниками навколишнього середовища, тобто понятійні системи тематичних дисциплін, що використовують фахівці, є для них знаннево-функціональним ядром операціональності, яка складає їх діяльнісний простір.

У цьому просторі забезпечується інтеграція з компонентами мережевого інформаційного простору, як на соціальному, так і на тематично-дисциплінарному рівнях. Здатність інтегровано використовувати знаннево-функціональне ядро формується у будь-якій особистості продовж життя, визначає рівні її компетентності та освіченості. В основі коректної взаємодії фахівців з мережевим інформаційним простором

знаходиться знаннево-функціональне ядро їх операціональності, що функціонально здатне підтримати повноту його інтегрованості у різні діяльнісні життєві процеси. Тому значущість наукового наративу, як системи знань, для операціональності фахівців дуже висока. Однак інформаційні процеси, що сьогодні розвиваються у суспільстві пред'являють до функціональних властивостей наративу певні вимоги, одними з головних є: інтерактивність та інтероперабельність. Тому виникає необхідність розширити функціональність наративу сучасними засобами ІТ-технологій, що спроможні забезпечити інтерактивність його змісту, та інтероперабельне інтегроване використання зі залученням інформаційних середовищ, ресурсів та мережевих інформаційних систем, що доцільні до використання [2]. Категорія інтегрованості змісту наративу однозначно визначає наявність інструментів пошуку, категоризації, класифікації та визначення його тематичної еквівалентності за змістом із зовнішніми мережевими інформаційними ресурсами. Тобто інтегрованість наративу у інформаційному середовищі реалізується у форматі наративного дискурсу [3].

Будь-який наратив за структурою повинен містити та відображати понятійну систему теорії, що визначає предметну дисципліну, яку відображають його концепти та контексти. Вказана структура, відображає основні та допоміжні терміни та поняття і відповідні їх властивості та взаємозв'язки. Тим самим можна стверджувати, що зміст наративу породжується не пустою множиною взаємопов'язаних дефініцій понять, що визначають імена концептів предметної дисципліни, що відображається у його описах. Така множина понять визначається, як термінополе наративу.

Поняття-концепти термінополя предметної дисципліни, що відображається у наративу, можуть бути сформовані у вигляді глосарію. Але головну роль у будь-якому текстовому документі, є контексти, що визначають властивості та функціональність його понятійної системи. Фактично термінополе визначає понятійну основу взаємодії читачів з інформаційним середовищем наративних описів та з іншими читачами та авторами. Тоді множина взаємозв'язків понять може бути задана множиною властивостей, які їх визначають та існують між ними. Ці властивості та їх функціональність визначаються у контекстах

понять, що викладаються у описах нарративу за допомогою певного впорядкування [1, 3].

Таким чином, множини понять, відношень між ними, відповідні інтерпретуючи функції теорії, яка визначає базові положення предметної дисципліни, є певними інструментами формування термінополя нарративу, що містить понятійну систему теорії. Вказані множини утворюють концептуальну схему предметної дисципліни та визначають онтологію нарративу, як інтерактивну систему знань [4], що відображає певну теорію.

Включення до операціонального простору, що визначає можливі дії читачів, предметних функцій онтологічної системи нарративу конструктивно задає напрямок вивчення його теоретичних та практичних положень і формування в читачів предметних компетенцій [3-5]. Ці функції є якісним відображенням властивостей понять, що викладаються у нарративу. Тобто, онтологічна система є якісною складною моделлю, що відображає стани взаємодії концептів теорії, положення якої викладаються у нарративу у вигляді певної множинної впорядкованості контекстів його понятійної системи.

Онтологію можна розглядати як певну експліцитну концептуалізацію логічної теорії, деякого числення з певними правилами. Ця теорія дозволяє систематизувати категорії дійсності як

такі, що виражаються мовою значень та які є у змісті нарративних описів. На рис. 2. представлено узагальнену схему формування онтологічної системи нарративу. Так лінгвістичні процедури відповідного процесора забезпечують формування термінополя на основі контент-аналізу змісту його тексту.

Результатом вказаного контент-аналізу, крім термінополя, є таксономія, класифікатор відношень та зв'язані множинними бінарними відношеннями множини контекстів кожного поняття нарративу. З рисунку бачимо, що в середовищі лінгвістичного процесору на основі процедур контент-аналізу формуються глосарій та таксономія. У середовищі семантичного процесору формуються тезаурус та процедури інтерактивної взаємодії з кожним елементом термінополя, таксономії і тезауруса, як складових онтологічної системи нарративу, та створюються множинні бінарні відношення між ними і поняттями та їх контекстами. Це дозволяє визначити онтологічну систему нарративу, як інтерактивну систему знань. Таким чином, онтологічні системи нарративів, що описують тематики предметних дисциплін, формують множинну системоутворюючу аксіоматичну платформу нарративного дискурсу.

Рис. 1. Узагальнена схема формування онтологічної системи нарративу

Список літератури

1. Klini, S.: Introduction to metamathematics. // North Holland, 1980. 560 p.
2. Riedl, M. O., Bulitko, V.: Interactive narrative: An intelligent systems approach. AI Magazine 34(1), 67–77 (2013).
3. Stryzhak O., Dovgyi S., Popova M., Chepkov R. Transdisciplinary Principles of Narrative Discourse as a Basis for the Use of Big Data Communicative Properties. Advances in Intelligent Systems and

- Computing. Cham : Springer. 2021. С. 258–273.
4. Dovgyi S., Stryzhak O. Transdisciplinary Fundamentals of Information-Analytical Activity. Advances in Information and Communication Technology and Systems. Cham : Springer. 2021. С. 99–126.
5. Guarino, N.: The Ontological Level. In: Casati R., Smith N., White G. (eds.), Philosophy and the Cognitive Sciences. Holder-Pichler-Tempsky, Vienna (1994).